

Sygn. akt II CSK 267/16

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku A. D. J.
przy uczestnictwie R. J.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 6 grudnia 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
oraz skargi kasacyjnej uczestnika postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w Z.
z dnia 8 grudnia 2015 r., sygn. akt VI Ca (...),

- 1) odmawia przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania;**
- 2) znosi wzajemnie między wnioskodawczynią a uczestnikiem koszty postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wnioskodawczyni oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., natomiast uczestnik na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, iż wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego oraz jego znaczenie wykraczające poza potrzeby rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r.,

II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 23 listopada 2010 r., II CSK 344/10, niepubl., z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, niepubl., z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, niepubl. i z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, niepubl.).

Wnioskodawczyni wskazała na istnienie istotnego zagadnienia prawnego sprowadzającego się do odpowiedzi na pytania, czy i na jakich zasadach w sprawie o podział majątku wspólnego podlegają rozliczeniu pożytki i inne przychody od środków pieniężnych zgromadzonych w gotówce i stanowiących majątek wspólny małżonków, za okres między ustaniem wspólności, a dokonaniem podziału majątku wspólnego, zatrzymanych po ustaniu wspólności majątkowej do wyłącznej dyspozycji przez jednego z małżonków, czy powinny być wyliczone według faktycznej wartości pożytków wykreowanych przez oszczędności stron wchodzące w skład majątku wspólnego, czy według przyjętego rynkowego miernika do wyliczenia tych pożytków i jaki to ma być miernik: wysokość oprocentowania dla lokat długoterminowych, stopa odsetek ustawowych, czy też inny miernik. Czy w sytuacji, gdy środki finansowe mogły przynieść pożytki, a małżonek rozdysponował nimi we własnym zakresie, zamiast zdeponować je na oprocentowanych lokatach bankowych pożytki mogą zostać wyliczone w oparciu o rynkowe wskaźniki.

Zagadnienie prawne sformułowane przez skarżącą nie spełnia wyżej sprecyzowanych w judykaturze Sądu Najwyższego wymagań. We wniosku brak jest odniesienia do orzecznictwa Sądu Najwyższego i poglądów doktryny. Argumentacja skarżącej jest jednostronna i ogranicza się do przedstawienia własnego poglądu prawnego.

Zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i w judykaturze przyjęto, iż w myśl art. 207 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. i art. 46 k.r.i.o. oraz art. 686 k.p.c. w zw. z art. 567 § 3 k.p.c. w sprawie o podział majątku wspólnego sąd rozstrzyga również o pożytkach i innych przychodach ze składników stanowiących majątek wspólny małżonków. W skład majątku wspólnego, podlegającego podziałowi, wchodzi jedynie te wierzytelności, które w chwili orzekania znajdują się w posiadaniu małżonków. Natomiast, gdy małżonek zlikwidował konta bankowe, sąd powinien

ustalić czy ich wydatkowanie bez zgody drugiego małżonka nastąpiło na zaspokojenie potrzeb rodziny lub usprawiedliwionych potrzeb zbywcy, czy też nastąpiło ze szkodą dla drugiego małżonka. Jedynie w przypadku nieuzasadnionego zbycia i tym samym wyrządzenia drugiemu małżonkowi szkody, poszkodowanemu należy się odszkodowanie w wysokości połowy wartości środków wydatkowanych w sposób nieuzasadniony. Roszczenie z tego tytułu należy traktować analogicznie jak roszczenie z tytułu zwrotu wydatków z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 1958 r., I CR 547/58, OSNC 1959, nr 2, poz. 59, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 1977 r., III CRN 31/77, OSNC 1997, nr 12, poz. 243 i z dnia 19 czerwca 2009 r., V CSK 485/08, niepubl.). Natomiast skarżącej w istocie nie chodzi o pożytki, - których ma dotyczyć prezentowane zagadnienie prawne - skoro w świetle poczynionych w sprawie ustaleń, lokaty zostały zlikwidowane, a ich wartość z chwili likwidacji rozliczona, lecz o potencjalne pożytki, które lokaty mogłyby przynosić, gdyby nie zostały zlikwidowane. Odsetki od wierzytelności są pożytkiem prawa (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 1979 r., III CZP 29/79, OSN 1979, nr 11, poz. 214). Jednak w postępowaniu o podział majątku wspólnego rozliczeniu podlegają nie pożytki potencjalne (możliwe do uzyskania), lecz pożytki rzeczywiste (realnie uzyskane), od składników majątku podlegających podziałowi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2009 r., II CSK 390/08, niepubl.). Wobec wyjaśnienia w orzecznictwie Sądu Najwyższego zasad rozliczenia w sprawach o podział majątku wspólnego pożytków od wierzytelności, nie zachodzi potrzeba ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie.

Natomiast oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie*, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo jego wydania w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Natomiast skarżący przedstawiając, jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” powinien wykazać kwalifikowany

charakter tego naruszenia (por. m. in.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06, niepubl., z dnia 29 listopada 2007 r., II CSK 460/07, niepubl., z dnia 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08, niepubl., z dnia 2 grudnia 2011 r., III CSK 31/11, niepubl.).

Zdaniem wnioskodawczynie, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na naruszenie przez Sąd Okręgowy art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i 13 § 2 k.p.c. poprzez niedostateczne wyjaśnienie podstawy prawnej rozstrzygnięcia i nie uwzględnienie jej żądania zasądzenia od uczestnika równowartości połowy wartości nieruchomości położonej w S. przy ul. A. oraz nie zaliczenia do majątku wspólnego środków pieniężnych w kwocie 251.300 zł. Uczestnik natomiast oczywistej zasadności skargi upatrywał w naruszeniu przez Sąd Okręgowy art. 618 § 2 i 3 k.p.c., 206 w zw. z art. 60 i 65 k.c. oraz art. 45 i 46 § 1 k.r.i.o.

Lektura uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia nie pozwala na stwierdzenie, by wykazywało ono kardynalne wady, w stopniu przemawiającym za realizacją przesłanki oczywistej zasadności skargi. Ponadto, oczywista zasadność skargi, nie może być konstruowana na kwestionowaniu podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia, co jest w postępowaniu kasacyjnym niedopuszczalne (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.). Tymczasem istota zarzutów skargi, z którymi skarżący wiąże, jej oczywistą zasadność polega na kwestionowaniu poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, z których wynika, iż kwota 251.503 zł stanowiła wynagrodzenie za pracę uczestnika uzyskane po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, a zakupu nieruchomości położonej w S. przy ul. A. uczestnik dokonał za środki będące jego majątkiem osobistym. Z kolei żądania wnioskodawczynie dotyczące rozliczenia pożytków z lokat, które zostały przez uczestnika zlikwidowane po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, zostały oddalone, jako niewykazane, wobec ustalenia, iż uczestnik zadysponował tymi środkami na zaspokojenie potrzeb rodziny i niewykazanie przez wnioskodawczynię, możliwości i zasad rozliczenia pożytków z lokat, oraz podzielenia przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych i

oceny dowodów dokonanej przez Sąd Rejonowy (k. 1197-1198 i k. 1279-1292). Z motywów zaskarżonego orzeczenia nie wynika, by Sąd Okręgowy wbrew treści art. 618 § 2 i 3 k.p.c., nie dokonał oceny roszczeń uczestnika, zgłoszonych w sprawie o podział majątku wspólnego (w zakresie wymienionym w art. 618 § 1 k.p.c.), odsyłając go do innego postępowania, a zarzut ten nie został objęty podstawami skargi. Przyczyną nie uwzględnienia kwoty 143.200 zł uzyskanej przez wnioskodawczynię z tytułu wyłącznego korzystania z gabinetu dentystycznego, były te same przyczyny, które stanęły u podstaw nie uwzględnienia wniosku o rozliczenie kwoty 268.500 zł z tytułu wyłącznego korzystania przez uczestnika z nieruchomości w K., a z motywów rozstrzygnięcia nie wynika, by Sądowi Okręgowemu można było przypisać rażące naruszenie prawa, w ustalonym przez ten Sąd i wiążącym Sąd Najwyższy stanie faktycznym. Z uzasadnień wniosków o przyjęcie skarg do rozpoznania wynika, iż skarżący oczekują w istocie od Sądu Najwyższego oceny podstaw skargi w ramach instytucji „przedsądu”, co jest niedopuszczalne. Natomiast zapoznanie się z argumentacją wniosków nie pozwala na stwierdzenie, by doszło do widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez głębszych analiz, kwalifikowanego naruszenia prawa, w wyniku, którego, zapadło orzeczenie oczywiście wadliwe.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia obu skarg do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), o kosztach postępowania kasacyjnego orzekając na podstawie art. 100 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ i 13 § 2 k.p.c.